

איש לרעהו

לקט אפרות
חז"ל, רעיונות,
עובדות והנהגות
פגדולי ישראל,
על מדות טובות
שכביאות לאהבת
הזולת, הנלפדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס
בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל
רח' אבן עזרא 2 ירושלים 92424 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812

שבת קודש ט אדר תשע"ב: הדלקת נרות - ירושלים 5:02 תל-אביב 5:17 חיפה 5:08 מוצאי שבת - ירושלים 6:15 תל-אביב 6:17 חיפה 6:16 ר"ת 6:55

פרשת תצוה

תוכחה בנועם

להוכיח את בניו ולתלמידיו בנחת, בנועם ובכבוד! נלמד מהפסוק: "כתית למאור" (פרק כז"כ)

ו**כתב** רש"י: כתית למאור - ולא כתית למנחות" ומובא (במש"ת) בשם האדמו"ר רבי יחיאל מאלכסנדר זצ"ל, לרמוז מהלכה זו גם לכלל היסודי האמור לענין חינוך בכלל ולענין תוכחה בפרט, שכאשר באים להוכיח ולהדריך את הזולת, יש להזהר לעשות זאת בנועם, ברכות ובאופן מכובד, כי רק בכך תושג המטרה. זהו שאמרו: "כתית" - כאשר מוכיח האדם את הזולת ומבקש לכתת את לבו, יכוון את אופן התוכחה "למאור" - כדי להורות ולהאיר לפניו את הדרך הישרה. "ולא למנחות" - אבל לא כדי להנחיתו ולהשפילו...
מספר כללים יש לה למצות התוכחה כדי שתפעל את פעולתה באופן הרצוי ביותר, וכדי שתתקבל יפה על לבו של הזולת, להיות מושפע ממנה לטובה ללא כל מכשול. ונתמצתם בקצרה:

(א) יוכיח בצנעה באופן שלא יתבייש הזולת ולא יגרום לחטא של הלבנת פנים. וכמובא בזוהר הק' שכאשר בא אדם להוכיח את חברו, ילמד דרך התוכחה מהקב"ה. כי בתחילה מביא הקב"ה על החוטא יסורים בצניעה בגופו שאין אדם יודע מלבדו. אם חוזר בתשובה מוטב, ואם לאו, מביא עליו יסורים שיודעים קרוביו עליהם. אם חוזר בתשובה מוטב, ואם לאו, מביא לו הפסד ממון או בניו רח"ל, ובה יודעים כל הבריות ואומרים: בוודאי פלוני חטא ולכך יסורים באים עליו. כך צריך אדם לנהוג כשבא להוכיח את חברו, בתחילה יוכיחנו בסתר, ולא ילבין פניו בפני הבריות. אם שמע מוטב, ואם לאו, יוכיחנו בפני קרוביו וידידיו. אם שמע מוטב, ואם לאו, יוכיחנו אף ברבים. הוא שנאמר בפסוק: "הוכח תוכיח את עמיתך". כלומר: בתחילה "הוכח" - יוכיחנו בצנעה, ואח"כ "תוכיח" - בין ידידיו. ובשלישית "את עמיתך" - לפני הבריות.

(ב) המוכיח ישתף עצמו בעבירה שמוכיח עליה, כאילו גם בו האשמה, וממילא גם התוכחה תהא נאמרת באופן שמכוונת גם לו עצמו. שכן אם תהיה גישת המוכיח כמתנשאת, שהוא עצמו נקי מכל חטא, ורק בזולתו העוון, יגרום לכך שהלה יבעט בתוכחה ויתריס לעברו של המוכיח "טול קורה מבין עיניך". ואז, לא רק שלא תתקבל התוכחה על לבו, אלא אדרבה, היא תגרום לחטא נוסף של שנאה. אך אם המוכיח ישתף עצמו עם זולתו, כאמור, יסיר מלבו את ההרגשה המשפילה, ויקבל הדברים מפי אומרים. [וכמובן, הכל לפי מהות החטא המדובר]

(ג) קודם שמוכיח את הזולת, יתקן עצמו היטב בדבר שבא להוכיח. כדברי חז"ל "קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים".

(ד) יוכיח באהבה ובמלים מכבדות ויאמר "הלא לחכם וצדיק נחשבת בעיני ואיך מתאים לך ללכת בדרך זו".
(ה) יוכיח בנועם וללא הקפדה וכעס. גם כאן אם יוכיח בכעס, יגרום בזה שהלה יתנגד ולא יקבל. וכמש"כ היראים (סי' לז): "ועל המוכיח להוכיח בנעימות ונחת כדי שיקבל דבריו".

(ו) יוכיח באופן שלא יגרום לחברו חרדה ויאוש שכן לדעת הגר"ח שמואלביץ זצ"ל (בשיחות מוסר - מאמר פח) "אין סכנה כסכנתו".

(ז) יוכיח את החוטא וישפיע עליו שיוכיח את האחרים על זה החטא, וממילא בהוכיחו את האחרים יועיל גם לעצמו.

"עדיין איני מופרך כלל..."
ברחוב יפו בירושלים היתה מספרה והספר, אדם אלים ופורק עול, שרת את לקוחותיו עד לשעה מאוחרת בערב שבת. באו מקדשי שביעי למחות ולתבוע את כבוד השבת. הרעים עליהם הגברתן בקולו: "אם לא תסתלקו - אהרוג אתכם!" נבהלו ונשאו רגליהם. פיקוח נפש!
נשא עיניו אותו גברתן, וראה את הצדיק **רבי זלמן בהר"ד** ז"ל עומד בחנותו, לבדו. "ואתה" - נהם לעומתו - "מה מעשיך פה?! ענה לו בתמימות: "אומר לכבודו, השעה מאוחרת, וחוששני, שאם לא יסגור מיד את חנותו, יעבור זמן תפלת מנחה..."
דבריו החמימים פילחו את ליבו של הספר. הללו באו למחות בו שלא יחלל את השבת, ויהודי זה חושבו ל"מנחה איד" - ליהודי המקפיד להתפלל מנחה בזמנה... בעוד הוא עצמו, כבר חשב עצמו לגוי... אם כן, אמר לעצמו, לא אבדה תקותי, איני מופרך כלל... מיד פנה הספר אל היושבים הממתניים לתורם ואמר: "רבותי, סוגרים והולכים להתפלל!"
ומיני אז, היה סוגר את המספרה עם השמע הצפירה...
מעילו של שמואל

עלון "איש לרעהו" לפרשת תצוה-זכור, מוקדש לעילוי נשמת האשה החשובה

מרת זלדא פת ר' הי"ם צבי פנדל ע"ה אשת ר' יעקב קאפל צבי ז"ל

נלב"ע שושן פודים ומנוחתה כבוד בהר הזתים

ת . נ . צ . ב . ה .

הונצח ע"י בני משפחתה שיח"ו

להרבות אחוה ורעות

מעלה לאדם המעורב עם הבריות באחוה ורעות והמקרבת לדרך הישר!

נלמד מהפסוק: "ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך... מתוך בני ישראל לכהנו לי" (פרק כח-א)

ושואלים המפרשים: מדוע לא נבחר משה להיות הכהן הגדול? ומבארים (המגיד מדובנא בספר אהל יעקב, ועוד): משום שתפקידו של הכהן לשאת עליו עוון בני ישראל, לכפר עליהם, לעשות עבודת העם, מצריכו להיות "מתוך העם" להיות מעורב בו, להכיר את חולשותיו ומגרעותיו, צרכיו וטרדותיו. לא כן משה רבינו הרחוק יותר מתשוקותיו של בשר ודם, המסוגל לעלות השמימה ולהיות מעורב עם המלאכים ללא אכילה ושתייה, אינו יכול להשתמש באיצטל א.ז. משום כך, אהרן שהיה קרוב יותר אל העם, היה אפשר בידו לנהוג במדה זו של "אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבת לתורה" כמו שאמרו חז"ל (באבות פ"א-יב).

לאהוב את הבריות ולקרבת לתורה

כבר הבאנו בעבר את תמיהתו של הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל (בשיחות מוסר - תשל"א): היאך יכול אדם שכולו צידקות ויראת שמים, לגשת לאדם שכולו רשעות ורוע ולנסות לקרבו לתורה? ולאידך גיסא: גם הרשע מצידו מרגיש ניכור וריחוק. הוא חושב לעצמו: "כיצד יכול להביט עלי הצדיק, בשעה שרגשי תיעוב וסלידה צריכים למלא את לבו למראה רשע כמוני..."

התשובה שהשיב על כך רבי חיים, שמחשבה כזו אכן קיימת רק כאשר חסר באהבת הבריות. אך כאשר מצטיין במדת "אוהב את הבריות", אזי גוברת אהבה זו על כל רגש של ריחוק וסלידה. וממילא מסוגל אז האדם לקרב כל אחד, באשר הוא, לדרך התורה.

ואולם עדיין על זה גופא יש לנו לתמוה: היאך יתכן לאהוב את הרשע, והרי יש מצוה לשנאותו כמבואר להדיא בגמרא (פסחים ק"ג): "הרואה דבר ערוה בחברו מצוה לשנאותו שנאמר (משלי ח"ג) 'יראת ה' שנאת רע'. ובשלמא לאותם רשעים שאינם יודעים מאומה, כתינוקות שנשבו, אפשר עוד להבין שיש לאהוב אותם, אך ישנם הרבה ממושעי ישראל [ובמיוחד בזמנינו כפי שהכריעו הגר"ש איוערבאך זצ"ל ויבלח"ט הגרי"ש אלישיב לרפו"ש בתושח"ן] שהם בהחלט מודעים לאיסורים שיש בעבירות המפורסמות כמו גזל ועריות וכדומה, ועושים זאת לתאבון מחמת פריקת עול ויצרם הרע, האם יש ענין לאהוב אותם?

התשובה היא חיובית! אמנם יש לשנוא אותם כמבואר בגמרא [וכן נפסק ברמב"ם פ"ג מרוצח הי"ד] אך יש גם לאהוב אותם! ונקדים לביאורינו את לשון בעל התניא (בליקוטי אמרים פרק לב) "מצוה לשנאותם וגם מצוה לאהובם ושתייהם אמת! שנהא מצד הרע שבהם, ואהבה מצד בחינת הטוב הגנוז בהם, שהוא ניצוץ האלוקות שבתוכם המחיה נפשם האלוקית".

ודבריו עדיין צריכים ביאור: היתכן לאהוב ולשנוא יחדיו?! הרי השנאה והאהבה הם דבר והיפוכו, והיאך נוכל באותו לב לאהוב את הרשע מצד הטוב שבו ולשנואו מצד הרע שבו?

כיצד יתכן לאהוב ולשנוא את הרשעים, בעת ובעונה אחת?

נבאר זאת בקצרה: משל למה הדבר דומה? לאדם שגוער בבנו ומענישו על מעשיו הרעים והרגליו השליליים, ובה בעת אדם זר עושה בדיוק כמעשי בנו, וממנו מתעלם האב לגמרי. מהי האפליה הזו?! האם יעלה על הדעת כי את הבן שונא ולכן כך תגובתו כלפיו ואילו את הזר, אוהב הוא, ולכן מרוב "אהבתו" מתעלם ממעשיו?!

הלא אדרבה, ההפך הוא הנכון! דוקא מגודל אהבתו לבנו - שרואה בו חלק ממנו - אינו יכול לשאת ולסבול את מעשיו הרעים. שכן הוא רוצה לראות את בנו זך, נקי וטהור. אך את הזר שאינו מכיר, לא איכפת לו ממנו כלל, ואין מעשיו חשובים אצלו כדי שיגיב עליהם, לא בפיו ולא בלבו. נמצא, שדווקא מתוך אהבתו לבנו הוא שונא את הרע שבו!

בדיוק את זאת מצוה אותנו התורה: "ואהבת לרעך כמוך!" אוהב את כל יהודי, באשר הוא נברא בצלם אלוקים כמוך! והוא מבני אברהם יצחק ויעקב כמוך! ונשמתו חצובה מכסא הכבוד כמוך! ויש בו תכונות יסוד טובות: רחמן, ביישן וגומל חסדים. ועל כן עליך לאהוב את הטוב הזה שבו ואשר לכן צריך שיהיה איכפת לך ממנו, עד כדי כך, שתשנא מאד את תכונותיו הרעות והשליליות שמביאות אותו למעשיו הרעים, בדיוק כפי שתשנא אותם אם תמצאם חלילה, אצל בנך אהובך או אף אצל עצמך! כך יש עליך לאהוב וגם לשנוא את הרשעים [שהם לתאבון ולא להכעיס] בעת ובעונה אחת.

וכשתגיע להרמוניה של אהבה ושנאה כזו, אוראז כמה יהיה איכפת לך מרעך זה. הרי תעשה הכל כדי להצילו מרדת שחת! תנסה לקרבו ולהוכיחו בכל לב. תתפלל ותבכה עליו להקב"ה שישבו בתשובה, ויתמו חטאיו ולא הוא [כמו שהתפלל רבי מאיר על הרשעים כמסופר בגמרא (ברכות י.א)], כי דוקא משום שהנך כה אוהב אותו, אתה כל כך שונא את החלק הרע, שהשליט ברוב איולתו על עצמו. (והרחבנו יותר את הדברים בספר החדש "איש לרעהו" - ויקרא, פרשת קדושים. ואכה"מ)

ההצלה המופלאה...

כשנפטר הגאון רבי חיים מוולאז'ין זצ"ל, היה בנו רבי יוסף זצ"ל בשערשוב. שלחו להודיעו שיבוא לוולאז'ין. לאחר ה"שבעה" חילקו את ירושתו של רבי חיים שהסתכמה בהון רב. הוא חזר לעירו שערשוב, אך מסיבה כלשהי נתעכב בדרך והשבת קרבה לבוא. חיפש היכן לשבות והנה ראה בית מרחוק, קרב אליו וביקש מדיירי הבית רשות לשבות בביתם, וקיבל הסכמתם.

בליל שבת נגלה אליו אביו רבי חיים בחלום, והודיעו שהוא בסכנה גדולה ועליו להרבות בתפלה ותחנונים. התעורר רבי יוסף בפחד, והרבה להתפלל ללא הרף שיציל מן הסכנה.

ויהי באמצע היום, נכנסו לבית כעשר שודדים אכזריים, התנפלו עליו, קשרוהו בשלשלאות וגזלו כל אשר לו. הם איימו עליו כי יהרגוהו, כי מבית זה אין איש יוצא חי.

מירד רבי יוסף בבכי גדול וביקש רחמים מהש"ת שיצילו מהצרה שניחתה עליו, בזכות אביו הגדול רבי חיים מוולאז'ין. שמע ראש השודדים את השם רבי חיים מוולאז'ין שהזכירו בתפלתו, וצויה מיד לשחררו מאזיקיו ולהחזיר לו את כל אשר נגזל ממנו ולשולחו לחפשי. השודדים שהיו קשוחים ואכזרים במיוחד, נדהמו לנוכח חנינתו המהירה של ראש השודדים בגלל בכייתו של היהודי. ראה ראש השודדים את פליאתם והסביר להם פשר הנהגתו.

"פעם נתפסתי על מעשה רצח" - סיפר - והושלכתי לכלא בוולאז'ין. היה זה לפני חג הפסח. כאשר נודע הדבר לרבי חיים, פנה למושל העיר וביקש שיתירו לי להיות אצלו בחג, ואכן מפני כבודו של רבי חיים, הסכימו. סדרי החג במחיצתו של רבי חיים שהיו באוירה מענגת ומיוחדת משופעים בדברי תורה חכמה, ומוסר, הרעיפו טללי תחיה וניחומים על נפשי המיוסרת, ועשו עלי רושם כה גדול עד שתקופה ארוכה לאחר מכן מאסתי בדרכי הנלוזה ולא אביתי לחזור לחיי שוד ורצח. לכן גם עתה איני מוכן ואיני מסוגל לפגוע בבנו של רבי חיים... עפ"י תורת חיים

לשמור פיו ולשונו מכל דיבורים אסורים כמו לשון הרע ורכילות!

נלמד, בדרך רמז, מהפסוקים: "ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת... והיה פי ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו..." (פרק כח-לא, לב)

וכתב החפץ חיים (בספרו שמירת הלשון ח"ב פ"ז וכן בפ"ה עה"ת) שפסוקים אלו מרמזים על שמירת הלשון, לפי מה שאמרו חז"ל, שהיה המעיל מכפר על עוון לשון הרע, אמר הקב"ה יבוא דבר שבקול ויכפר על מעשה הקול (ערכין טז). הוא שנאמר "כליל תכלת" שהתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד, ובזה יזכור שעתידי הוא להתייצב לדין לפני כסא הכבוד.

מהו לשון הרע? ומה בינו לבין מוציא שם רע? ומיהו "בעל לשון הרע" מבאר הרמב"ם (פ"ז מהלכות דעות הלכה ב'): "יש עון גדול מזה [מ"הולך רכיל"] עד מאד והוא בכלל לאו זה [לא תלך רכיל] והוא לשון הרע. והוא המספר בגנות חברו אף על פי שאומר אמת. אבל האומר שקר נקרא מוציא שם רע על חברו. אבל בעל לשון הרע, זה שיושב ואומר, כך וכך עשה פלוני... דברים של גנאי".

ותמה הכסף משנה: מאחר וכתב הרמב"ם כי לשון הרע הוא המספר בגנות חברו, מהו זה שחזר שוב וכתב שבעל לשון הרע הוא זה שאומר דברים של גנאי?!

ומביא הכסף משנה, שהרמב"ם סובר שהמספר בגנות חברו עדיין לא יקרא "בעל לשון הרע", מפני שיתכן שלא סיפר כן אלא במקרה, אלא מי שמורגל תמיד לספר לשון הרע, ההוא יקרא בעל לשון הרע, וזהו שחזר הרמב"ם וכתב "אבל בעל לשון הרע, זה שיושב ואומר כך וכך עשה פלוני". כלומר. שהוא קבוע ומורגל בדברים אלו. עכ"ד.

נמצא לאור האמור, כי התביעה החזקה והנוקבת שיש על המספר לשון הרע, הוא על כך שלא חינך ולא הרגיל את עצמו לגדור ולרסן את פיו שלא יהיה מופקר.

וכפי שהביא המגיד ממעזיטש את הפסוק בתהלים "לא רגל על לשונו" (פרק טו): מטבעו של עולם צריך האדם לזרז את כל אבריו למעשים. הידים לעבודה, הרגלים להליכה, וכיו"ב, שכן האיברים מבכרים את העצלות, ועל האדם לדרבנם לעשיה. לא כן הלשון היא קלה וזריזה מטבעה לפטפט.

זהו שאמר דוד המלך ע"ה: "לא רגל על לשונו", כלומר: אדם בר מעלה אינו מרשה ללשונו שתפעל כהרגלה. שתפטט כדרכה להנאתה. אלא, עוצרה ומפעילה רק מתוך בחינה והתבוננות. כי מכיר הוא בערכה של כל מילה.

אמרו חז"ל במדרש (תנחומא קדושים - יג): אוי לאדם שמוציא דבר מתוך פיו, ואינו יודע היאך להוציאו. אברהם, על שאמר "במה אידע", השיבו "ידוע תדע".

את פשר דברי חז"ל אלו, ביאר רבינו הגרא"מ שך זצ"ל, שהואיל וצלם האלוקים המיוחד לאדם הוא בהיותו לנפש חיה רוח ממללא בדעה ובדיבור. וכשם שבמאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל צבאם, כך נתן דברו בפניו לנטוע שמים ולייסד ארץ (ישעיה נא-טז). אין לנו מושג בכח הדיבור שבאדם. לכן צריך שיהיה דיבורו זך ונקי שלא ימצא בו פגם.

ואמרו חז"ל (ערכין טו): "מה תקנתו של מספר לשון הרע? אם תלמיד חכם הוא, יעסוק בתורה. לפי שהתורה מרוממת צלם האלוקים שבאדם ומשלימה פגם הדיבור שפגם בצלם אלוקים.

"מה פשעי ומה חטאתי..."

הצדיק רבי יעקב מוצפי זצ"ל נזהר היה מאד מכל דיבור של לשון הרע או רכילות, ואפילו מחשש דיבור אסור היה מתרחק. והיה מוכיח את העם בדברי מוסר ואגדה על זה.

פעם נכנס אליו תלמיד חכם, והחל לדבר במילי דאורייתא ואמר לו דברי תורה. לאחר מכן המשיך והחל לספר לו לשון הרע על אדם פלוני.

מיד גער בו רבי יעקב ואמר לו: התחלת לדבר בדברי תורה. שמעתי. וכשהתחלת לדבר לשון הרע עדיין לא חשדתי בך, ואמרתי אל לבי כי בודאי כוונתך שנוכיח אותו. והנך חושב לשם שמים. והנה עכשיו נוכח אני לדעת שזה לשון הרע לשמה. אם אתה רוצה לחטוא, מה פשעי ומה חטאתי שאתה מכשיל אותי באיסור.

ארי עלה מבבל

מילים צורמות...

סיפר אחד ממקורביו של הגאון **רבי יחזקאל אברמסקי** זצ"ל: יום אחד נכנסתי לרבי יחזקאל, והיה זה אחר תקופה שעברתי ללמוד משיבה אחת לישיבה אחרת. רבי יחזקאל קיבל אותי בשמחה עצומה ובמאור פנים מיוחד במינו, ושאל אותי בהתענינות רבה: "נו, איך אתה מרגיש בישיבה החדשה?" התחלתי להשיב: "הישיבה הזו יותר טובה מהישיבה הקודמת".

"מיד הרגשתי שמלים אלו צורמות את אזנו הטהורה של רבי יחזקאל, ונשתנה כל מראה פניו הקודם, השמח, לארשת פנים של רצינות וחומרה. שוב לא רצה לשמוע יותר מאומה ומיד העביר את השיחה לנושא אחר. אר"א למדתי עד כמה חמור אצלו ענין שמירת הלשון שלא לדבר ולא לשמוע דברי גנאי כל-שהוא על הזולת.

פניני רבינו יחזקאל

"דין וחשבון על כל דיבור ודיבור"

כל אימת שמישהו דיבר עם הגה"צ **רבי מרדכי צוקרמן** זצ"ל (תלמיד הח"ח), היה דרוך כמהלך על גבי גחלים לבל יכשל חלילה בשמיעת דבר אסור. ראו בחוש שנוהר בלשונו על פי כל דקדוקי הלכות שמירת הלשון, ולא הביא את עצמו לידי שאלות. ולא רק מחמת זהירותו מלהכשל באיסורים, אלא גם מעומק הציווי "ואהבת לרעך כמוך" - מה דעלך סני לחברך לא תעביד". לא שמעו ממנו מילת גנאי על שום אדם. הוא היה מדבר בגנות פעולות שונות על מנת לחזק את בניו ותלמידיו, אבל מימיו לא הזכיר שום אדם מסויים.

רבי מרדכי שקל כל דיבור קודם שהוציאו מפיו, אם הוא ראוי על פי ההלכה. בהערותיו לדברי הרא"ש (אורחות הרא"ש אות ל): "ויקל בעיניך הוצאות ממונך מהוצאת דבריך", ביאר רבי מרדכי: "על הוצאת ממונך, הקב"ה ימלא חסרונו, אך על דבריך, הרי תצטרך ליתן דין וחשבון על כל דיבור ודיבור!"

וכבר היה מעשה, כשאחד ממכריו התנדב להסיעו ברכבו משמחה שהשתתף בה. במשך הנסיעה ליהג הנהג דברים של דופי ולשונות רעות על אחד המכובדים שהשתתפו בשמחה, שתבע לקבל כיבוד כראוי לו. משיצא רבי מרדכי מהרכב הביע בנו של רבי מרדכי את תמיהתו בפני אביו, מדוע אינו מודה לנהג על החסד שגמלו שהסיעו לביתו, כדרכו תמיד להודות בלב חם ובהרעפת ברכות. נתכרכמו פניו של רבי מרדכי והשיב: "על מה להודות? על לשון הרע שהלעיטנו?!"

יחיד ודורו

בין איש לרעהו

ומי כעמך ישראל

סיפורים בני זמננו

אחדות בקרבנו / הרב נפתלי וינברג

הוה אומר שכדי שתהייה אחדות בין כל החוגים, עלינו להשקיע באחדות פנימית שקניינה תגרום לאחדות חיצונית.

* * *

הסיפור עם הכלה הוא לא סיפור יומיומי, אך הבה נבדוק האם ביום יום לא מתרחשים אותם דברים בדיוק?

האם בגיל הרך אנחנו משקיעים מספיק באחדות פנימית בגן או בכיתה? גם שם יש להקפיד על כך שכל הילדים ישתפו במשחקים השונים, ואף אחד לא יידחה. גם שם חשוב שכל הילדים יאמרו שלום אחד לשני.

ומה קורה כאשר ילד חולה? האם כולם מודעים לכך שיש לבקר אותו ולהעניק לו תשומת לב? ובכלל; האם מכנים ילד בשמו הפרטי או בשם המשפחה.

הבה ניטול על עצמנו משימה מעשית לחיזוק האחדות הפנימית. ברצוני להמליץ להגיע לכך שכל ילד/ילדה יעשה מאמץ מעתה ועד סוף השנה להתייחס בצורה יפה לילד/ילדה שעד עתה לא היו מקורב אליו. לוותר לו, וגם פשוט לחייך אליו!... לכאורה מדובר כאן במשימה קלה אליה מסוגלים המחנכים לכוון את חניכיהם, ותוצאותיה אדירות!

* * *

לסיום, כאמור, נושא ההתכתבויות אינו אקטואלי, אך ברצוני להתייחס לרעיון שמאחוריהן במספר מילים.

כאשר שוחחתי על העניין עם מנהל באחד המוסדות הוא טען שעקרונות הוא בעד הרעיון, אלא שאינו יודע כיצד להתמודד עם 1) תגובות ההורים 2) שמא עלולה להיות השפעה לא חיובית מילד על משנהו.

הנקודה השנייה הינה רגישה מאוד, ויש לעסוק בה בעדינות הראויה. בקטע הבא אינני קובע מסמרות אלא מציג תמונה שהצטיירה בפני וכמובן שעל כל אחד להתייעץ עם רבותיו בעניין.

בירושלים מתנהלת 'קייטנה' שהקריטריון להירשם אליה זה להיות ילד חיובי וטוב, ללא כל התייחסות לחוג או לעדה של הנרשם. אכן מגיעים לשם ילדים מכל החוגים ואין תלונות על השפעה שלילית כלשהי (כך עולה משיחה עם ההנהלה ועם אחד ההורים). יחד עם זאת, ברור שלא כל הורה מוכן לשלוח את ילדו לקייטנה מחמת חששותיו.

לעניות דעתי, בימים אלו, בהם רב המפריד על המאחד, עלינו לעשות את המקסימום כדי לתמוך באחדות - **בד בבד עם עמידה על המשמר שלא לסטות מן הראוי והמקובל!**

הראשונים מלמדים אותנו שכל המידות הטובות קשורות אחת בשנייה. המון נימים חבויים - בהם איננו מבחינים בעיני הבשר שלנו - כורכים את כל המידות למארג אחד גדול.

מה הביטוי המעשי של הרעיון הזה?

כאשר אדם משקיע בתיקון מידה טובה אחת, הרי שגם שאר המידות מושפעות מכך לטובה. השקעתנו נושאת פרי מבורך גם במידות עליהן כלל לא חשב!

והוא הדין גם ביחס למידה **הספציפית עצמה**. לדוגמה, אדם שעובד על מידת הקמצנות ומרגיל את עצמו לתת צדקה, לא השתפר רק ביחס לנושא **הצדקה** אלא שיפר את כל **כח הנתונה** שלו! למרות שהוא עבד על עצמו רק בנושא של נתינת כסף, אך זה ישפיע עליו גם בנושא של גמילות חסדים בגופו!

הרעיון הנפלא הזה מוביל אותנו למסקנה מעניינת בנוגע לנושא האחדות: אין צורך ללכת רחוק כדי להגביר את האחדות, שכן אם יש את נפשנו להשתפר בנושא זה, אזי גם כאשר נתמקד בתוכנו פנימה זה ישפיע החוצה. קנין האחדות במעגל הפנימי שלנו, ישפיע גם על המעגלים הרחבים יותר!

* * *

לאחרונה העליתי כאן את הרעיון של התכתבויות בין ילדים מחוגים חרדיים שונים. לאחר בדיקה עמוקה יותר הדבר נראה לי לא אקטואלי, אך לאור היסוד הנ"ל גם אין בו צורך.

נמחיש זאת באמצעות דוגמה.

לאחרונה שמעתי על נערה שלא הוזמנה לחתונת חברתה מן הכיתה. למרות שהקשר עם הכלה הסתכם ב'שלום, שלום' ותו לא - יכלה להרשות לעצמה להיעלב. להיעלב מהעובדה שהיא הייתה היחידה שלא הוזמנה מכיתה בה לומדות בסך הכול 22 נערות. אך היא התרוממה מעל הקטנות ולא נעלבה.

כאשר שמעתי זאת חשבתי לעצמי; ריבונו של עולם! מה קורה פה?! איזה חינוך קיבלה הכלה? מידי יום ביומו במשך שנה, ומסתבר יותר שבמשך שנים, היא רואה את הנערה הזו ולא עולה בדעתה להזמינה לחתונתה? נראה לה סביר להותיר אותה לבד בפינה בתור הלא מוזמנת היחידה? ניסיתי לדון אותה לכף זכות שאולי המצב הכלכלי הוא שהניע את ההחלטה, אך כפי ששמעתי כלל לא הייתה בעיה כספית במקרה זה.

מסקנה: הכלה לא רכשה את ערכי האחדות.

כעת נחזור לרעיון בו פתחנו. אם כלה זו הייתה משקיעה באחדות פנים כיתתית, ממילא הייתה רוכשת את קנין האחדות גם כלפי המעגלים הרחבים יותר!

הודאה והודיה לקוראי העלון!

הננו להודיע בשמחה רבה כי ספר "איש לרעהו" על חומש ויקרא עומד בס"ד לקראת הכנסתו לבית הדפוס
הננו מודים לכל הקוראים שתורמו כנדבת לבם להוצאות הספר וזכו בכך להיות שותפים נאמנים לזיכוי הרבים